

3. Про судову практику у справах про спадкування: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.05.2008 № 7 / [Електронний ресурс] // офіційний сайт Верховного Суду України. – Режим доступу: <http://www.scourt.gov.ua>.

4. Спасибо-Фатєєва І. В. Науково-правовий висновок щодо оформлення права на спадщину у разі спадкування приватизованої квартири, що знаходиться у спільній сумісній власності / І. В. Спасибо-Фатєєва // Мала енциклопедія нотаріуса. – 2007. – № 6. – С. 67-68.

Розгон О.В.

*кандидат юридичних наук, доцент,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна*

ОКРЕМІ ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВСТАНОВЛЕННЯ МЕЖ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ТВАРИНУ

Питання здійснення суб'єктивного права власності завжди цікавило вчених. З приводу визначення меж права власності та обмежень взагалі було предметом окремої дискусії. Тому актуальність, на нашу думку, є очевидною. Що стосується такого об'єкта права власності як тварина, то вона безперечно має свої особливості. Але спершу визначимо її як категорію.

Тваринами є «біологічні об'єкти, що відносяться до фауни: сільськогосподарські, домашні, дикі, у тому числі домашня і дика птиця, хутрові, лабораторні, зоопаркові, циркові» (ст. 1 Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження»).

На законодавчому рівні тварина прямо не віднесена до категорії речей, стаття 180 ЦК України зазначає, що на тварин поширюється правовий режим речі, а сама тварина при цьому є особливим об'єктом цивільних прав. В такому разі, видається, що тварина не може бути прирівняна до речей навіть при філологічному аналізі наведеного положення, адже буде мати місце певна тавтологія: річ, на яку розповсюджується правовий режим речі. У ст. 177 ЦК України, в якій наведено перелік об'єктів цивільних прав, зазначено, що «...об'єктами цивільних прав є речі, у тому числі гроші та цінні папери...». Вочевидь, в разі віднесення тварин до речей вони були б включені до означеного переліку [1, с. 58].

Тварина виступає особливим самостійним об'єктом цивільних прав, на який розповсюджується правовий режим речі, тобто цивільно-правові межі та умови використання речі [2, с. 154].

Тобто щоб власник тварини правомірно здійснював своє суб'єктивне цивільне право, він має дотримуватися меж здійснення цивільних прав.

Безумовно, загальні межі здійснення цивільних прав встановлені ст. 13 ЦК України, ст. 319 ЦК України, при цьому межі права власності на тварину будуть ширше, ніж його обмеження, оскільки здійснення права власності на тварину стосується того, що власник має право вчиняти щодо свого майна будь-які дії, які не суперечать закону; при здійсненні своїх прав та виконанні обов'язків власник зобов'язаний додержуватися моральних засад суспільства; власник не може використовувати право власності на шкоду правам, свободам

та гідності громадян, інтересам суспільства, погіршувати екологічну ситуацію та природні якості землі (ст. 319 ЦК України).

Межі права власності можуть визначатися лише в законі, оскільки тільки закон надає позитивне регулювання відносинам власності (Конституція України, ЦК України тощо). Так межі, які встановлені актами цивільного законодавства можна вказати, посилаючись на Закон України «Про захист тварин від жорстокого поводження», Закон України «Про тваринний світ».

У цьому дослідженні будемо спиратися на способи правового регулювання, які традиційно в теорії права виділяються: основні (дозволи, зобов'язання, заборони) і допоміжні (заохочення (стимули), рекомендації, покарання, пільги тощо).

Межі права власності на тварину закріплені у законодавстві через встановлення заборон, обов'язків та приписів.

Обмеження або розширення прав — це питання про обсяг регулювання чи може він вирішуватися за допомогою заборон.

Можна привести такі заборони, які застосовуються для встановлення меж права власності на тварину та передбачені законом: утримуватися від дій, які могли б порушити права інших осіб, завдати шкоди довкіллю або заборона на зловживання правом.

Також держава може обмежувати або навіть забороняти привласнення певних категорій тварин з ареалу їх перебування шляхом внесення запису про це до Червоної книги України (ч. 3 ст. 180 ЦК України).

Найбільш поширений вид обмежень прав — це заборона на вчинення дій щодо володіння, користування та розпорядження. Так, за ст. 8 Закону України «Про тваринний світ» право приватної власності на об'єкти тваринного світу припиняється у разі: законодавчими актами заборони щодо перебування у приватній власності окремих об'єктів тваринного світу.

На власника може бути накладено припис, а саме, пройти обов'язкову державну реєстрацію. Після якої видається реєстраційне посвідчення, а, на собак, крім того, і особисті номерні знаки. Це відображено у Законі України «Про ідентифікацію та реєстрацію тварин», Положенні про Реєстр тварин та Порядку видачі паспортів на собак Мисливських порід.

На власника тварини законом покладені й деякі обов'язки. По-перше, загальний — це тягар власності. Оскільки власність зобов'язує та породжує тягар (власності), який пов'язаний з необхідністю понесення витрат на утримання тварини (наприклад, об'єктом оподаткування при утриманні збору за утримання тварин є зареєстровані собаки, коти і хижі тварини), а також з ризиком втрати, загибелі.

Щодо встановлення загальних вимог до поведінки власника тварини, то зокрема, ст. 12 Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження» передбачено, що право власності особи, яка утримує тварин, обмежені обов'язком дотримання норм і вимог цього закону і це право може бути припинено за рішенням суду шляхом оплатного вилучення тварин.

При здійсненні права власності на тварину власника тварини зобов'язано запобігати порушенню прав і законних інтересів інших осіб. Так, ст. 7 ЗУ «Про тваринний світ» у передбаченому законом порядку права власників

об'єктів тваринного світу можуть бути обмежені в інтересах охорони цих об'єктів, навколишнього природного середовища та захисту прав громадян.

Тобто можна припустити такі види меж права власності на тварину: в інтересах охорони об'єктів тваринного світу (необхідність вакцинації, стерилізації (при необхідності) тварини; неналежне виконання зобов'язань за договором відплатного надання ветеринарних послуг або заподіяння шкоди недоліками ветеринарної послуги); охорони навколишнього природного середовища (з метою забезпечення обов'язкового дотримання санітарних норм існує необхідність облаштування майданчиків для вигулу тварин); захисту прав громадян (напад тварини, наприклад, собак небезпечних порід).

Отже, допускаємо, що межі здійснення права приватної власності на тварину – це правові рамки, що визначають обсяг свободи власника тварини щодо використання наданих йому суб'єктивним правом можливостей, що обумовлено обов'язком власника дотримуватись при здійсненні права власності вимог законодавства, а також не порушувати права і охоронювані законом інтереси інших осіб.

Не можна обійти поза увагою й обмеження прав, як паралельну категорію. Обмеження права власності на тварину завжди встановлюється для захисту прав та законних інтересів конкретних осіб. Так, на власника покладається обов'язок утримувати тварин, яка була виявлена як безпритульна та передбачається й відшкодування усіх витрат, пов'язаних з утриманням тварини у притулку до його появи. Так, за ст. 24 ЗУ «Про захист тварин від жорстокого поводження» якщо протягом двох місяців з моменту заявлення про затримання безпритульної тварини не буде виявлено її власника або він не заявить про своє право на неї, право власності на цю тварину переходить до особи, у якої вона була на утриманні та в користуванні. Повернені власникам тварини підлягають щепленню проти сказу. Власники зобов'язані протягом тридцяти днів утримувати таких тварин в ізольованому приміщенні і за вказівкою ветеринарної установи доставляти їх для огляду.

Дозволи в обмеженні права власності на тварину можуть фіксуватися у вигляді обмежених прав третіх осіб на чуже майно (якщо припустити, що на тварину розповсюджується правовий режим речі), а також прав і законних інтересів третіх осіб і суспільства в цілому.

Утримання тварин (зокрема, собак і котів) не є безмежним, оскільки згідно ст. 154 КУпАП встановлена заборона на кількість понад установлену та територію «де це заборонено відповідними правилами».

Тобто можна припустити такі види обмежень права власності на тварину: територіальні: утримання собак і котів у місцях, де це заборонено відповідними правилами; приведення в громадські місця; вигул або у відведених для цього місцях; кількісні: понад встановлену кількість (якщо кількість собак чи котів більш ніж 3 дорослі тварини, то власник повинен зареєструвати свій розплідник або притулок).

Враховуючи актуальність цього дослідженої проблеми, спірні питання щодо застосування меж та обмежень права власності на тварину, тонкощі щодо окремих категорій залишаються та потребують окремого дослідження.

Список використаних джерел:

1. Устименко О. А. Тварина як об'єкт права власності (цивільно-правовий аспект) [Текст] : Дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Устименко Олена Анатоліївна ; Ген. прокуратура України, Нац. акад. прокуратури України. – Київ, 2014. – 200 с.

2. Цивільне право України: Підручник / Є.О. Харитонов, Н.О. Саніахметова. – К.: Істина, 2003. – 776 с.

Чубарева Ю.О.

студентка,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

**ПРАВО ГОСПОДАРСЬКОГО ВІДАННЯ ТА ОПЕРАТИВНОГО
УПРАВЛІННЯ ЯК РЕЧОВІ ПРАВА ЮРИДИЧНИХ ОСІБ**

На сьогоднішній день в умовах розвитку ринкової економіки та швидкої появи нових відносин важливим є законодавче забезпечення сукупності прав на майно, що найбільш повно дозволяють учасникам правовідносин задовольнити свої потреби. Проблема визначення місця права господарського відання і оперативного управління у системі речових прав постає надзвичайно гостро, оскільки законодавство, що регулює зазначене питання, є суперечливим і містить багато прогалин. Проблема визначення місця права господарського відання і оперативного управління у системі речових прав займалися такі вчені, як О.О. Кравчук [1], С.О. Коритов [2], Ю.Ю. Попов [3], А.Я. Сугак [4], І.В. Труш [5] та ін. Проте досі залишається багато невирішених питань та суперечностей, які потребують подальшого дослідження.

Слід зазначити, що такі правові категорії, як право господарського відання та право оперативного управління, регулюються головним чином Господарським кодексом України [6] та Законом України «Про управління об'єктами державної власності» [7]. Цивільний кодекс України [8] не містить положень, які б чітко визначали належність права господарського відання та оперативного управління до речових прав. Проблеми, що виникають у зв'язку з деякою неузгодженістю законодавства з цього питання вирішуються на практиці згідно із звичаями. Проте відсутність чіткого розмежування і узгодження нормативних актів може спричинити неоднакове застосування норм права, зловживання власником своїми правами, обмеження або невизнання прав суб'єктів права господарського відання та оперативного управління.

Ст. 136, 137 ГК України містять визначення понять права господарського відання та оперативного управління, вказуючи на те, що вони є речовими правами суб'єкта підприємництва і носять певним чином обмежений характер.

У цивілістиці виникають спори щодо правової природи права господарського відання. Російський правознавець В.О. Максимов зазначав, що лише державне унітарне підприємство як суб'єкт права господарського